

อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของนิสิตปริญญาตรี
ชั้นปีที่4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

พลวุฒิ พัฒนวัชรกุล¹ และ วาชรินทร์ ชาญศิลป์²

¹นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

DEMOCRATIC POLITICAL IDEOLOGY OF THE 4TH YEAR UNDERGRADUATE
STUDENTS IN THE DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE AND PUBLIC
ADMINISTRATION, FACULTY OF SOCIAL SCIENCES, KASETSART UNIVERSITY
BANGKHEN CAMPUS

Ponlawut Phattanawatcharakul¹ and Vacharin Chansilp²

¹Master of Arts program students, Department of Political Science and Public Administration Faculty of
Social Sciences, Kasetsart University, Thailand.

²Thesis Advisor, Department of Political Science and Public Administration Faculty of Social Sciences,
Kasetsart University, Thailand.

E-mail address: nu_earthquake@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 25 กุมภาพันธ์ 2563

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 23 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 28 กุมภาพันธ์ 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับของการขัดเกลาทางสังคมและระดับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิต2) เปรียบเทียบอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยตามปัจจัยส่วนบุคคลของนิสิต3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการขัดเกลาทางสังคมกับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตและ4) เพื่อศึกษาอิทธิพลของการขัดเกลาทางสังคมที่มีต่ออุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ นิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน จำนวน 158 คนใช้วิธีคัดเลือกแบบสุ่มตัวอย่างจากประชากร ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการขัดเกลาทางด้านครอบครัว ด้านเพื่อน ด้านศาสนา อยู่ในระดับปานกลาง ด้านสื่อมวลชน ด้านสถาบันทางการศึกษา อยู่ในระดับสูง ระดับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับสูง

2. ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อาชีพครอบครัว รายได้ครอบครัว ที่แตกต่างกันมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการขัดเกลาทางด้านครอบครัว ด้านเพื่อน ด้านศาสนา ไม่มีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ส่วนในด้านสื่อมวลชน ด้านสถาบันทางการศึกษา มีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ทางการเมือง

4. การขัดเกลาทางสังคมด้านเพื่อน ด้านครอบครัว ด้านศาสนา ด้านสื่อมวลชน และด้านสถาบันการศึกษา ทั้งหมดรวมกันสามารถทำนายอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยได้ร้อยละ 35.9 (R Square= .359) โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ การขัดเกลาทางสังคม ด้านสื่อมวลชน (Beta= .48) ด้านสถาบันการศึกษา (Beta= .29) ด้านศาสนา (Beta= .28) ด้านครอบครัว (Beta= .06) และด้านเพื่อน (Beta= .01) ตามลำดับ

ข้อค้นพบจากงานวิจัย คือ ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่สำคัญ ดังนั้นงานวิจัยนี้จะทำให้ทราบถึงระดับการขัดเกลาทางสังคมและอุดมการณ์ทางการเมืองและอิทธิพลของการขัดเกลาทางสังคมต่ออุดมการณ์ทางการเมือง เพื่อนำมาปรับใช้ให้นิสิตมีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่มากขึ้น

คำสำคัญ: อุดมการณ์ทางการเมือง ประชาธิปไตย นิสิตปริญญาตรี

Abstract

The purpose of this research is to 1) study the level of socialization and the level of democratic political ideology of students. 2) compare the democratic political ideology according to the personal factors of the students. 3) to study the relationship between socialization. 4) to study the influence of socialization on the The democratic political situation of the students. The research model is quantitative research. Use personal factors concepts Concepts and theories of socialization Democratic political ideology Is a research framework. The research area is Faculty of Social Sciences Kasetsart University. The samples were 4th year undergraduate students in the Department of Political Science and Public Administration. Faculty of Social Sciences Kasetsart University Bangkok Campus, consisting of 158 people, were selected by random sampling from the population.

The results of the research showed that

1. The results of the research according to objective 1: The level of socialization, friends, religion are at a moderate level, the media Educational institutions Is at a high level, the level of democratic political ideology in various aspects is at a high level

2. Personal factors: Gender, occupation, family, family income There are different political ideologies.

3. The relationship between family refinement, friends, and religion has no relationship with democratic political ideology. As for the mass media in Chon Educational institutions Relationship with political ideology

4. Socialization, friends, family, religion, media And educational institutions All together can predict the democratic political ideology of 35.9 percent (R Square = .359), with the order of the most important predictions in descending order is socialization. Mass media (Beta = .48), Educational institution (Beta = .29), Religion (Beta = .28), Family (Beta = .06) and Friends (Beta = .01) respectively.

The findings of the research are in the democratic regime. Democratic political ideology is important. Therefore, this research will show the level of socialization and political ideology and the influence of socialization on political ideology. To be adapted for students to have more democratic political ideologies

Keywords: Political Ideology, Democracy, Undergraduate Students

บทนำ

อุดมการณ์ทางการเมือง มีผู้ให้ความหมายแตกต่างกันไปในหลายทิศทาง แต่สิ่งหนึ่งที่นักวิชาการด้านอุดมการณ์ทางการเมืองเห็นพ้องต้องกัน คือ อุดมการณ์ทางการเมืองเป็นความคิด ความเชื่อทางการเมือง นักวิชาการบางท่านกล่าวว่า อุดมการณ์กลายเป็นสิ่งเพ้อฝัน เพราะมีอาจจะปฏิบัติได้จริง เช่นอุดมการณ์ของโลกเสรีนิยมและสังคมนิยม ซึ่งสามารถพูดได้โน้มน้าวให้คนหลงเชื่อได้แต่ยากเป็นอย่างยิ่งที่จะปฏิบัติให้บังเกิดมรรคผลได้เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ ในยุคของ คาร์ล ปอปเปอร์ (Popper, 1902-1994) จึงให้ความหมายของอุดมการณ์ว่า “อุดมการณ์คือระบบของความคิดที่ปิดตัวเองจากโลกภายนอก”

ความสำคัญของอุดมการณ์ทางการเมือง มีหน้าที่ในการรวมไว้ซึ่งความเป็นชุมชนของสังคมโดยที่ธรรมชาติความเป็นสังคม มีกลุ่มก้อนที่มีความแตกต่างหลากหลาย ทั้งด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนาและวัฒนธรรมรวมเข้าไว้ด้วยกัน กล่าวคืออุดมการณ์ทางการเมืองเป็นศูนย์รวมของความหลากหลาย ความแตกต่างของกลุ่มก้อนในสังคม (ลิซิต ซีรวคิน, 2546:120) และด้วยบทบาทของอุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งนักวิชาการบางกลุ่มมองอุดมการณ์ทางการเมืองในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการปกครอง หรือเพื่ออ้างในการเสริมอำนาจและความชอบธรรมทางการเมือง (ชียอนันต์ สมุทวณิช, 2515:12) ดังนั้นจากความหมายทั้งหมด เราจะเห็นความสำคัญของอุดมการณ์ทางการเมืองที่จะนำมาใช้ในการปกครองประเทศที่ประชาชนมีกลุ่มก้อน

ทางสังคมที่แตกต่างกัน ให้มีเป้าหมายเดียวกันในด้านการปกครอง และเพื่อให้เกิดการเสียสละมาเพื่อเป้าหมายทางการปกครอง

การปกครองในระบบประชาธิปไตย มีความแตกต่างจากการปกครองในระบบเผด็จการตรงที่มาจากอำนาจ กล่าวคือ อำนาจในการปกครองในระบบประชาธิปไตยมาจากประชาชนโดยผ่านระบบรัฐสภา คือประชาชนเลือกผู้แทนราษฎร และผู้แทนราษฎรเลือกประธานรัฐสภา และนายกรัฐมนตรีส่วนการปกครองในระบบเผด็จการนั้น ผู้นำรัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรี มาจากการยึดอำนาจ หรือปฏิวัติรัฐประหาร จึงไม่ยึดโยงกับประชาชน เมื่อเป็นเช่นนี้อุดมการณ์ทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยจึงมีความแตกต่างจากอุดมการณ์ทางการเมืองในระบบเผด็จการ แต่คำว่าอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เป็นความคิดที่เป็นประชาธิปไตย ซึ่งอาจแตกต่างกับรูปแบบการปกครองที่เป็นประชาธิปไตย เพราะว่ารูปแบบการปกครองในแต่ละประเทศที่กล่าวว่าเป็นประชาธิปไตย อาจไม่ได้สะท้อนหรืออาจขัดแย้งกับหลักความคิด ความเชื่อ ที่เป็นประชาธิปไตย และจากการศึกษาแนวคิดเรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ที่เป็นความคิด ความเชื่อ จะพบหลักการความเชื่อสำคัญ อาทิ ความเชื่อความเป็นปัจเจกนิยม ที่ให้ความสำคัญหรือนิยมในความเป็นปัจเจกของแต่ละบุคคล ดังนั้นในหลักความเชื่อนี้ จึงเน้นถึงความเป็นอิสระและการมีเสรีภาพของบุคคล และความจำเป็นที่จะต้องให้มีรัฐบาลเพียงเพื่อทำให้บุคคลในสังคมมีความมั่นคง ปลอดภัย ในชีวิตร่างกายและทรัพย์สิน (พิพัฒน์ แสนปารี, 2560 : 37-40)

ภาพที่สะท้อนความเชื่อที่เป็นประชาธิปไตยได้อย่างดี นอกจากการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเสรีของประชาชนแล้ว พฤติกรรมทางการเมืองของปัจเจกก็เป็นอีกภาพหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อแบบประชาธิปไตยของประชาชน ดังนั้นความสำคัญของอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย คือการเป็นศูนย์รวมที่หล่อหลอมกลุ่มก้อนสังคมในประเทศไทยที่แตกต่างกันในด้านความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรม ให้มีจุดหมายเดียวกันในด้านการปกครอง ซึ่งเป็นความเชื่อที่ส่งผลต่อโครงสร้างทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยของพลเมือง และเพื่อพัฒนาระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยของประเทศ (ลิขิต ธีรเวคิน, 2546 : 120)

การพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมอย่างยั่งยืน ต้องสร้างกลไกในการปฏิรูปในเชิงคุณค่า ด้วยการปลูกฝังอุดมการณ์ให้กับคนในสังคม อย่างจริงจัง เพราะอุดมการณ์คือซีปนาวุธทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ประชาธิปไตยในสังคมไทยที่ต้องล้มลุกคลุกคลานมาโดยตลอดเพราะพลเมืองขาดอุดมการณ์แบบประชาธิปไตยอย่างไรก็ดี สังคมประชาธิปไตย นั้น อาจจะมีจุดอ่อนตรงที่สิทธิเสรีภาพในการแสดงออกของคนในสังคม กล่าวคือสังคมประชาธิปไตยสิทธิและเสรีภาพเป็นหัวใจที่สำคัญ การแสดงออกในเรื่องสิทธิและเสรีภาพที่โพลेमิดหรือล่วงเกินสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น จึงก่อให้เกิดปัญหาความวุ่นวายหรือความไม่ปกติสุขของคนในสังคมอยู่บ้าง และด้วยการบริหารจัดการบ้านเมืองของนักการเมืองในระบบประชาธิปไตย ปัญหาต่าง ๆ ทางการเมืองยังคงเรื้อรัง เนื่องจากการปกครองที่ไม่ได้เน้นสร้างอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้พลเมืองเพื่อสนับสนุนการปกครองแบบประชาธิปไตย เรียกได้ว่ายังคง “เกาไม่ถูกที่คัน” แก้ไขปัญหาไม่ตรงจุด (สุนีย์ ภรณ์วลัย, 2548 : 59)

นิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเป็นคลื่นลูกใหม่ที่ก้าวเข้ามาจับบทบาททางการเมือง ในฐานะพลเมือง ภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ด้วยความมีความรู้ ความสามารถ การเข้าสู่ระบบการเลือกตั้ง และเวทีของสถานศึกษาที่เปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ ความคิด ความเชื่อ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559) โดยเฉพาะนิสิตนักศึกษาที่ศึกษาเกี่ยวกับรัฐศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 ที่มีการเรียนรู้วิชาหลักเกี่ยวข้องกับการปกครองโดยเฉพาะอย่างครบถ้วน มองเห็นอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยได้อย่างเป็นระบบ บนพื้นฐานความเชื่อที่มาจากอุดมการณ์ และด้วยนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ชั้นปีที่ 4 ที่มีความหลากหลายกันในเรื่องของแหล่งที่มา ภาษา ภูมิภาค ศาสนา รวมถึงโครงสร้างของหลักสูตรที่ทำให้ได้รับรู้ความเชื่ออุดมการณ์ทางการเมืองที่หลากหลาย อาทิเช่น ประชาธิปไตย สังคมนิยมประชาธิปไตย เผด็จการ สมบูรณาญาสิทธิราช เป็นต้น จึงทำให้เกิดความน่าสนใจในการศึกษาอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของนิสิตรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ที่มีที่มาแตกต่างกัน รวมถึงหลักสูตรการศึกษาที่นำเสนออุดมการณ์ทางการเมืองหลากหลายแตกต่างกันที่นิสิตได้รับ ว่านิสิตมีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเป็นอย่างไร

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา“อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน” เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาประชาธิปไตยต่อคนรุ่นใหม่ในความเข้าใจความคิดเห็นต่อประชาธิปไตยในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับของการขัดเกลาทางสังคมและระดับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน
2. เพื่อเปรียบเทียบอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยกับปัจจัยส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการขัดเกลาทางสังคมกับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน
4. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการขัดเกลาทางสังคมที่มีต่ออุดมการณ์ทางการเมืองของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

5. เพื่อให้สถาบันที่เกี่ยวข้อง อาทิ ครอบครัวยุโรป ศาสนา สื่อมวลชน สถาบันการศึกษา เป็นต้น นำผลวิจัยนี้ไปใช้เพื่อวางแผนสร้างกลยุทธ์ในการสร้างคนในประเทศให้มีอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นแบบประชาธิปไตย อันสอดคล้องกับรูปแบบการปกครองของประเทศ

สมมติฐานการวิจัย

การศึกษาเรื่อง อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ภาควิชา รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน มีสมมติฐานในการศึกษาดังนี้

1. นิสิตที่มีเพศต่างกัน มีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน
2. อาชีพครอบครัวของนิสิตที่ต่างกัน มีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน
3. รายได้ครอบครัวของนิสิตที่ต่างกัน มีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน
4. การขัดเกลาทางสังคมด้านครอบครัวมีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิต
5. การขัดเกลาทางสังคมด้านเพื่อนมีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิต
6. การขัดเกลาทางสังคมด้านศาสนามีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิต
7. การขัดเกลาทางสังคมด้านสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิต
8. การขัดเกลาทางสังคมด้านสถาบันการศึกษามีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิต
9. การขัดเกลาทางสังคมมีอิทธิพลต่ออุดมการณ์ทางการเมืองมากน้อยเพียงใด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงระดับการขัดเกลาทางสังคมและระดับของอุดมการณ์ทางการเมือง แบบประชาธิปไตยของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาควิชา รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน
2. ทำให้ทราบถึงอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาควิชา รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน โดยเปรียบเทียบตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. ทำให้ทราบถึงตัวแปรที่มีอิทธิพลต่ออุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาควิชา รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดปัจจัยส่วนบุคคล

แนวคิดปัจจัยส่วนบุคคลสามารถอธิบายได้ผ่านแนวคิดด้านประชากรศาสตร์แนวคิดด้านประชากรศาสตร์นี้เป็นแนวความคิดที่มีหลักการของความเป็นเหตุเป็นผลกล่าวคือ พฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์เกิดขึ้นตามแรงบังคับจากภายนอกมากระตุ้นเป็นความเชื่อว่าจะดำเนินชีวิตตามแบบฉบับที่สังคมได้วางไว้วางเป็นแม่บทไว้ให้พฤติกรรมของคนที่มีอายุในวัยเดียวกันจะเป็นเช่นเดียวกันส่วนคนที่มีความสัมพันธ์ประชากรที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปด้วยคุณสมบัติของประชากรศาสตร์ได้ผลักดันให้คนที่มีความสัมพันธ์เช่นเดียวกันต้องมีกิจกรรมในทำนองเดียวกันและพฤติกรรมต่างๆ ก็จะคล้ายกันหรือเหมือนกันโดยตัวแปรทางด้านประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ และอาชีพ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2538 : 41) ลักษณะงานประชากรศาสตร์เป็นลักษณะที่สำคัญและสถิติที่วัดได้ของประชากรในขณะที่ลักษณะด้านจิตวิทยาและสังคมวัฒนธรรมช่วยอธิบายถึงความคิดและความรู้สึกของกลุ่มเป้าหมายนั้นคนที่มีความสัมพันธ์ประชากรศาสตร์ต่างกันจะมีลักษณะทางจิตวิทยาต่างกัน

จากแนวคิดข้างต้น พบว่ามีตัวแปรทั้งหมด 5 ตัวแปร ซึ่งประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นนิสิตนักศึกษาที่มีอายุและการศึกษาอยู่ในระดับเดียวกันผู้วิจัยจึงเลือกตัวแปรมาเพียง 3 ตัวแปร คือ เพศ สถานะทางสังคม และเศรษฐกิจ (รายได้) และอาชีพ

แนวคิดและทฤษฎีการขัดเกลากายทางสังคม

ราชบัณฑิตยสถาน (2524:370) ได้ให้ความหมายของการขัดเกลากายทางสังคม (Socialization) ไว้ว่าหมายถึง กระบวนการทางสังคมกับจิตวิทยาที่มีผลทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพตามแนวทางสังคมและสามารถอยู่ร่วมและมีความสัมพันธ์กับคนอื่นได้อย่างราบรื่น ในทางเดียวกัน ปธานิ รัฐวิวัฒนา (2523: 27) กล่าวถึง การขัดเกลากายทางสังคม คือ กระบวนการที่สังคมหรือหน่วยทางสังคมได้สอนสั่งในทางตรงหรือในทางอ้อมแก่ผู้ที่เป็นสมาชิกของสังคมหรือกลุ่มให้ได้เรียนรู้และรับเอาระเบียบวิธี กฎเกณฑ์ และความประพฤติเพื่อ ความเป็นระเบียบด้านความประพฤติและความสัมพันธ์ และในแนวทางเดียวกัน งามตา วนิชทานนท์ (2536: 34) ที่มุ่งเน้นไปที่การถ่ายทอดของสังคมเพื่อให้บุคคลมีประสบการณ์ ผ่านการเรียนรู้การดำเนินชีวิต การปฏิบัติ และจารีตประเพณี โดยบุคคลจะถูกหล่อหลอมด้วยความเชื่อ ทศนคติ และบุคลิกภาพที่สังคมปรารถนา และสิทธิโชควารานุสันติกุล (2549: 45) มองไปที่สมาชิกของสังคมที่ได้รับการรับรู้ ผ่านกระบวนการรับรู้ เพื่อนำความเชื่อ ค่านิยมของสังคม และบรรทัดฐานทางสังคมมาเป็นบุคลิกภาพที่ทำให้สังคมเป็นปกติสุข

ดังนั้นการขัดเกลากายทางสังคมจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่สมาชิกในสังคมถ่ายทอดประสบการณ์ ค่านิยม ความเชื่อ ทศนคติ ให้แก่สมาชิกใหม่ในสังคม ให้เกิดบุคลิกภาพตัวตนที่สอดคล้องไปตามวัฒนธรรม ประเพณี จารีต เพื่อสังคมที่เป็นปกติสุขและเพื่อความปรารถนาของสังคมที่ต้องการให้เกิดขึ้น

สถาบันที่ทำหน้าที่ในการขัดเกลาทางสังคม (สุพัตรา สุภาพ, 2541 : 51-52)

1. ครอบครัว ซึ่งเป็นกระบวนการแรกเริ่มที่สมาชิกใหม่ในสังคมได้รับรู้ โดยในทางสังคมศาสตร์ ครอบครัวถือเป็นหน่วยทางสังคมที่เล็กที่สุด แต่มีความจำเป็นมากที่สุดในการสร้างสมาชิกใหม่ทางสังคม รวมถึงเป็นสถาบันพื้นฐานในการขัดเกลาให้สมาชิกรับรู้ถึงการดำเนินชีวิตที่ถูกที่ควรในสังคม ผ่านการรับรู้ ค่านิยม โดยตรงหรือผ่านการสังเกตที่ได้ประสบการณ์โดยอ้อม

2. กลุ่มเพื่อน มีส่วนในการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งจะมีผลมากตั้งแต่ช่วงวัยรุ่น อาจมีการสร้างสัญลักษณ์หรือวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มขึ้นมา ตัวอย่างเช่น ภาษากลุ่มแปลกๆ ที่เราเห็นได้ทั่วไปในวัยรุ่น

3. สถานศึกษา เป็นแหล่งบ่มเพาะและสร้างความรู้ให้แก่สมาชิกในสังคม มีอิทธิพลมากในการสร้างสรรค์อุดมการณ์ และเป็นที่ยึดเหนี่ยววัฒนธรรมหลักของสังคมให้แก่สมาชิกใหม่ของสังคม เพื่อทำให้กลมกลืนและเป็นน้ำหนึ่งอันเดียวกับสังคม

4. กลุ่มอาชีพ ซึ่งกลุ่มอาชีพที่แตกต่างกัน จะมีกฎเกณฑ์ไปตามกลุ่มอาชีพของตนที่ต่างกันทำให้คนแต่ละอาชีพจะมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันไปด้วย และด้วยวัยทำงานที่เป็นวัยที่ถูกขัดเกลาจากสถาบันอื่นๆแล้ว จึงทำให้การขัดเกลาจากกลุ่มอาชีพมีอิทธิพลน้อยกว่า

5. ตัวแทนศาสนา เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ อันมีเป้าประสงค์ทางด้านจิตใจและการกระทำ ซึ่งศาสนาที่แตกต่างกัน ย่อมมีค่านิยม การปฏิบัติ และบุคลิกภาพที่แตกต่างกันไปด้วย

6. สื่อมวลชน ปัจจุบันสื่อมวลชนมีช่องทางการสื่อสารหลากหลาย เป็นทั้งสื่อเก่า สื่อใหม่ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ หรือแม้แต่ในอินเทอร์เน็ต ซึ่งสื่อมวลชนมีส่วนในนำเสนอค่านิยม ความเชื่อ ความคิด และพฤติกรรมต่างๆที่ถูกตีกรอบด้วยค่านิยมของสังคม ในการส่งสารต่างๆถึงสมาชิกของสังคม ซึ่งสื่อมีอิทธิพลมากหรือน้อยในการขัดเกลาบุคคลแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ขึ้นอยู่กับความถี่ในการเสพ ภูมิหลัง การเลือก การวิเคราะห์ข่าวสารด้วยเหตุและผล

ในงานวิจัยเล่มนี้ ได้ให้ความสำคัญกับสถาบันทางสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการขัดเกลาทางสังคม ให้เกิดอุดมการณ์ทางการเมืองแบ่งออกเป็น 5 สถาบัน คือ ครอบครัว เพื่อน ศาสนา สื่อมวลชน สถาบันการศึกษา ซึ่งไม่ได้นำอาชีพเข้ามาร่วมวิเคราะห์ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 4 มีอาชีพคือเป็นนักศึกษาที่ได้รับการขัดเกลาโดยตรงจากสถาบันการศึกษา จึงเหลือสถาบันเพียง 5 สถาบันที่กล่าวไปข้างต้น

แนวคิดอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

อุดมการณ์เกิดขึ้นในทุกๆหน่วยของสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่เดิมอุดมการณ์ทางศาสนาและศีลธรรมมีความสำคัญต่อหน่วยทางสังคมอย่างยิ่ง จนกระทั่งเข้าสู่ยุคที่มีวิทยาการ และสังคมที่เป็นอุตสาหกรรมมากขึ้น ที่มีปัญหาต่างๆตามมาจากวิทยาการที่ก้าวหน้า อุดมการณ์ด้านศาสนาและศีลธรรมยังคงมีอยู่แต่ยังไม่เกิดอุดมการณ์ที่มาพร้อมวิทยาการที่ชัดเจนมากนักและเมื่อสภาพแวดล้อม วิถีชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปภายใต้กรอบอุดมการณ์ทางศาสนาที่ไม่ได้ผันแปรตาม จึงเกิดอุดมการณ์อื่น ๆเกิดขึ้นที่

สอดคล้องกับสภาพสังคม คืออุดมการณ์ทางเศรษฐกิจ และทางการเมืองเพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายตามอุดมการณ์ในด้านต่างๆ

อุดมการณ์เป็นชุดของความเชื่อหนึ่งซึ่งไม่อาจอ้างอิงได้ว่ามีหลักเหตุผลที่ถูกต้องหรือไม่ ซึ่งมีความลึกซึ้งที่แตกต่างจากความเชื่อโดยทั่วไป คือ อุดมการณ์จำเป็นที่จะต้องได้รับการยอมรับจากกลุ่มชนนั้น ๆ และต้องมีความสำคัญต่อหน่วยสังคมในการเป็นตัวกำหนดกฎเกณฑ์ของสังคมที่ให้ประชาชนได้ใช้ปฏิบัติตัวได้ในหลายๆโอกาส (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, อุดมการณ์ทางการเมือง, 2517: 5) ดังนั้นอุดมการณ์ทางการเมืองจึงเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวหน่วยของสังคมที่มีความแตกต่างกันในด้านพื้นหลัง วัฒนธรรม ภาษาให้มีจุดมุ่งหมายเดียวกันทางการเมือง ซึ่งอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นความเชื่อที่ถูกสะสมไว้ และถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง ผ่านระบบการสั่งสอน สอดคล้องกับทฤษฎีการขัดเกลาทางสังคมที่เป็นการถ่ายทอดวิถีชีวิตผ่านตัวแปรต่างๆตามหน่วยทางสังคมที่พลเมืองได้รับ

ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมีรากฐานมาจากสมัยกรีกโบราณและได้มีการพัฒนาต่อมาจนถึงปัจจุบัน โดยลักษณะสำคัญของประชาธิปไตย มีดังนี้ (อมร รักษาสัตย์ และคณะ, 2539:33-34 และชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2519:15)

1. ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย
2. การเลือกผู้แทนต้องเป็นการเลือกที่บริสุทธิ์ ยุติธรรมโดยประชาชนสามารถใช้สิทธิได้อย่างอิสระ
3. ให้ความสำคัญกับแนวคิดที่แตกต่าง และนำแนวคิดต่างมารวมกันแก้ไขปัญหา
4. เชื่อความเป็นอิสระและเสรีภาพของมนุษย์ เช่น การนับถือศาสนา
5. การบังคับใช้กฎหมายยึดถือความเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ
6. รัฐบาลต้องมีอำนาจที่จำกัด อำนาจต้องไม่ไปอยู่ในมือของคนๆเดียวหรือกลุ่มเดียว ต้องมีการแบ่งอำนาจและกระจายอำนาจโดยมีการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ
7. การตัดสินใจหรือปฏิบัติ ต้องเป็นไปตามเสียงข้างมาก โดยต้องคำนึงถึงเสียงข้างน้อยด้วย
8. ประชาชนมีความเสมอภาคกันในด้านต่างๆ เช่น ด้านกฎหมาย เป็นต้น
9. ความมีเสรีภาพและอิสระในการกระทำต่างๆ เช่น การออกความคิดเห็น
10. รัฐบาลเป็นหลักประกันและคุ้มครองเสรีภาพของประชาชน
11. รัฐบาลใช้หลักนิติธรรมในการใช้กฎหมาย และมีความเป็นธรรม
12. ประชาชนมีบทบาทในการเข้าไปมีพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการปกครอง
13. รัฐบาลมีหน้าที่ต่อความรับผิดชอบประชาชน ในการทำตามวิธีการในการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล

ผู้วิจัยได้นำหลักการข้างต้นนำมาปรับเพื่อศึกษาอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จะพบว่า มีหลักการที่เป็นฐาน 4 หลัก ดังนี้

1. ปังเจกชนนิยม ที่มองถึงความเป็นปัจเจกเป็นที่ตั้ง ที่รัฐมีหน้าที่ในการเปิดโอกาสให้แต่ละบุคคลสามารถแสดงออกและพัฒนาบุคลิกภาพ ความสามารถที่เป็นตัวตน โดยที่รัฐไม่เข้ามาแทรกแซง

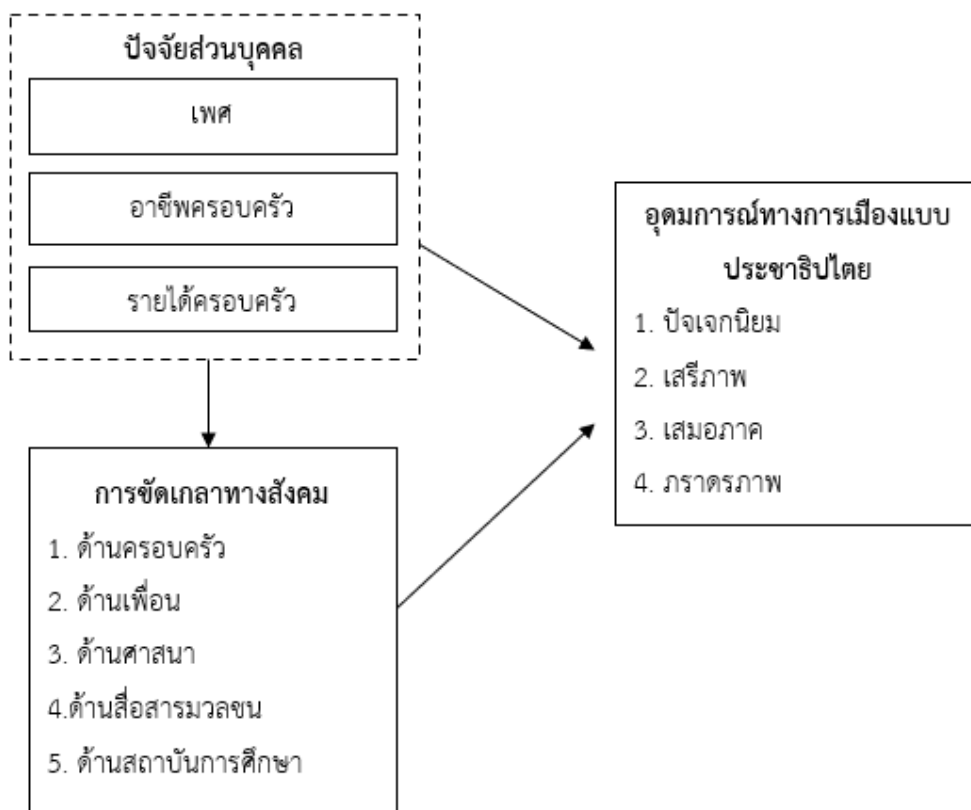
2. เสรีภาพ ซึ่งต้องการให้แต่ละบุคคลมีเสรีภาพการกระทำที่ไม่ขัดกับกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยของสังคม

3. ความเสมอภาค ที่เชื่อว่ามนุษย์เกิดมามีความเสมอภาค ดังนั้นโอกาสจึงควรมีเท่ากัน

4. ภราดรภาพ ซึ่งหมายถึงการที่ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่างได้อย่างเป็นมิตร

กรอบแนวคิด

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดปัจจัยส่วนบุคคล แนวคิดและทฤษฎีการขัดเกลาทางสังคมแนวคิดอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้า “อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน” ผู้ศึกษาใช้วิธีการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Methods) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษามีดังนี้

ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย 1. เพศ 2. อาชีพครอบครัว 3. รายได้ครอบครัว

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการขัดเกลาทางสังคมของนิสิต ชั้นปีที่ 4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ประกอบด้วย 5 ด้านได้แก่ 1. ด้านครอบครัว 2. ด้านเพื่อน 3. ด้านศาสนา 4. ด้านสื่อมวลชน 5. ด้านสถาบันการศึกษา

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน โดยใช้ระดับวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) วัดระดับความคิดเห็นเป็นมาตรฐานประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับโดย 1 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด จนถึง 5 หมายถึงมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด

การหาคุณภาพของเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้

แบบสอบถามในส่วนที่ 2 และ ส่วนที่ 3 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบคุณภาพแบบสอบถาม (Pre-test) กับนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขนจำนวน 50 คน ซึ่งผลการทดสอบคุณภาพความเชื่อมั่น (Reliability test) ในส่วนที่ 2 การขัดเกลาทางสังคม พบว่า แบบสอบถามในส่วนนี้มีความเชื่อมั่นร้อยละ 96.5 และในส่วนที่ 3 อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย พบว่า แบบสอบถามในส่วนนี้มีความเชื่อมั่นร้อยละ 93.4

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามและรับกลับคืนด้วยตนเอง โดยการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยและทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง จำนวน 137 ชุด และทำการตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามอีกครั้ง หลังจากนั้นนำไปประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ผู้วิจัยได้ใช้สถิติเชิงพรรณนาสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเพื่ออธิบายข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ของ ผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแสดงค่าร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่ (Frequency)

2. ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ในการวัดระดับของการขัดเกลาทางสังคมและอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และใช้ค่าส่วนเบี่ยงเบน (Standard deviation) ในการแปลผลค่าเฉลี่ย ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปรผลโดยใช้สูตรการคำนวณความกว้างของอันตรภาคชั้น (มัลลิกา บุนนาค, 2548)

3. การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยกับปัจจัยส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

4. ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการขัดเกลาทางสังคมในด้านครอบครัว ด้านเพื่อน ด้านศาสนา ด้านสื่อมวลชน และสถาบันการศึกษา เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตโดยใช้เกณฑ์ระดับความสัมพันธ์ 3 ระดับ (Cohen, 1988)

5. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression analysis) ด้วยเทคนิคแบบรวม (Hair, Black, Babin & Anderson, 2010) เพื่อหาเปอร์เซ็นต์การทำนายโดยใช้การขัดเกลาทางสังคมเป็นตัวทำนาย อิทธิพลอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน จำนวน 158 คน ในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2562 สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป อีกทั้งการอธิบายข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลและข้อมูลความคิดเห็นในด้านการขัดเกลาทางสังคมด้านต่างๆ และอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย นอกจากนี้ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง มีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(Coefficient of Correlation:) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการขัดเกลาทางสังคมและอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression analysis) เพื่อหาเปอร์เซ็นต์การทำนาย ตัวทำนายที่สำคัญ และลำดับความสำคัญของตัวทำนาย โดยผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ 1. ระดับของการขัดเกลาทาง สังคมและระดับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิต 2. การเปรียบเทียบอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยกับปัจจัยส่วนบุคคล 3. ความสัมพันธ์ของการขัดเกลาทางสังคมกับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิต และ 4. อิทธิพลของการขัดเกลาทางสังคมต่ออุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย รายละเอียดดังนี้

1. ระดับของการขัดเกลาทางสังคมและระดับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิต

จากข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน จำนวน 158 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างนิสิตส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีจำนวน 80 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 50.6 ในขณะที่เพศหญิงมีจำนวนใกล้เคียงกันที่ 78 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 49.4 ตามลำดับ ในส่วนของอาชีพครอบครัวพบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีครอบครัวที่ประกอบอาชีพรับราชการมากที่สุด จำนวน 61 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 38.6 และลำดับรองลงมาคือ ครอบครัวประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชนมีจำนวน 41 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 25.9

อาชีพธุรกิจส่วนตัว มีจำนวน 23 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 14.6 อาชีพว่างงาน/เกษียณมีจำนวน 17 คนคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 10.8 อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจมีจำนวน 14 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 8.9และไม่ระบุอาชีพมีจำนวน ไม่ระบุ 2 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.3 ตามลำดับ ในส่วนรายได้ของครอบครัว พบว่าครอบครัวของนิสิตส่วนใหญ่มีรายได้ประมาณ 35,000บาท ขึ้นไป จำนวน 136 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 86.1 86.1 ลำดับรองลงมาคือ 25,000-35,000 บาท จำนวน 11 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 7.0 รายได้ 15,000-25,000 บาท จำนวน 6 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.8 และ มีรายได้ไม่เกิน 15,000 บาท จำนวน 5 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.2 ตามลำดับ

ผลการวัดระดับของการขัดเกลาทางสังคมของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ 1) ด้านครอบครัว 2) ด้านเพื่อน 3) ด้านศาสนา 4) ด้านสื่อมวลชน และ 5) ด้านสถาบันการศึกษา สรุปได้ว่าจากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยการขัดเกลาทางสังคมของนิสิตกลุ่มตัวอย่างในแต่ละด้าน พบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วนิสิตมีระดับการขัดเกลาทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การขัดเกลาด้านครอบครัว ด้านเพื่อน ด้านศาสนา ในขณะที่การขัดเกลาทางสังคมด้านสื่อมวลชน และด้านสถาบันการศึกษา พบว่ามีระดับการขัดเกลาอยู่ในระดับสูง อย่างไรก็ตามเมื่อนำค่าเฉลี่ยทั้งหมดมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยรวมของการขัดเกลาทางสังคม พบว่าระดับการขัดเกลาทางสังคมของนิสิตมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.46 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวัดระดับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1. อุดมการณ์ทางการเมืองด้านปัจเจกนิยม 2. อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในด้านเสรีภาพ 3. อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในด้านเสมอภาค และ 4. อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในด้านภราดรภาพสรุปได้ว่าจากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตกลุ่มตัวอย่างในแต่ละด้าน พบว่า โดยนิสิตมีระดับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูงในทุกด้าน อีกทั้งเมื่อนำค่าเฉลี่ยทั้งหมดมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยรวมของอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย พบว่า ระดับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.02 ซึ่งอยู่ในระดับสูง จากการนำเสนอข้อมูลทั้งสองส่วนเพื่อตอบวัตถุประสงค์การศึกษาข้อแรกของการวิจัยนี้ จึงสามารถสรุปได้ว่าระดับการขัดเกลาทางสังคมของนิสิตอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ระดับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตอยู่ในระดับสูง

2. ผลการเปรียบเทียบอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยกับปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่สอง ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของนิสิต ซึ่งประกอบไปด้วย เพศ อาชีพของครอบครัว และรายได้ครอบครัว โดยศึกษาว่าแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันในเรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ผลการศึกษามีดังนี้

ประการแรก ผลการวิเคราะห์ข้อมูล นิสิตเพศชายจำนวน 80 คน เพศหญิงจำนวน 78 คน พบว่า ผลวิเคราะห์ Independent-sample t-test ปรากฏว่าค่า $t=10.479$, $p > .05$) นิสิตที่มีเพศแตกต่างกันไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 จึงสรุปได้ว่า นิสิตที่มีเพศแตกต่างกันไม่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้

ประการที่สอง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า นิสิตที่มีครอบครัวประกอบอาชีพแตกต่างกัน จะมีระดับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพบว่า ค่า $F=2.491$ ($p < .05$) โดยเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพบว่า มีเพียง 2 คู่ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.5 ได้แก่ นิสิตที่มีครอบครัวประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ($\bar{x}=20.61$) มีระดับอุดมการณ์ทางการเมืองมากกว่าอาชีพพนักงานเอกชน ($\bar{x}=19.32$) และครอบครัวที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ ($\bar{x}=21.31$) ระดับอุดมการณ์ทางการเมืองมากกว่าพนักงานเอกชน ($\bar{x}=19.32$) ผลเป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ 2 เพียงบางส่วน

ประการที่สาม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนพบว่าค่า $F=0.186$, $p > .05$) ค่านัยสำคัญทางสถิติที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ .90 ซึ่งน้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (แสดงว่า นิสิตที่มีรายได้ครอบครัวแตกต่างกัน ไม่มีระดับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ทำให้ผลการศึกษานี้ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ 3 ที่ตั้งไว้

3. ผลความสัมพันธ์ของการขัดเกลาทางสังคมกับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิต ผลการศึกษานี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมุติฐานการวิจัย ข้อที่ 4-8 เพื่อหาความสัมพันธ์ของการขัดเกลาทางสังคมในแต่ละด้านและอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยผลการวิเคราะห์ด้วยการใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้การขัดเกลาทางสังคมด้านครอบครัว ด้านเพื่อน ด้านศาสนา ด้านสื่อมวลชน และด้านสถาบันการศึกษาเป็นตัวแปรอิสระ จากการศึกษาจึงสรุปได้ว่า การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและการขัดเกลาทางสังคมในแต่ละด้านพบว่า มีเพียง การขัดเกลาทางสังคมด้านสื่อมวลชน และด้านสถาบันการศึกษาเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้จึงเป็นไปตามสมมุติฐานงานวิจัยเพียงบางส่วน

4. อิทธิพลของการขัดเกลาทางสังคมต่ออุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบรวมเพื่อหาเปอร์เซ็นต์การทำนายโดยใช้การขัดเกลาทางสังคมเป็นตัวทำนายอิทธิพลอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 9 พบว่าการขัดเกลาทางสังคมในแต่ละด้านทั้งหมดรวมกันสามารถทำนายอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยได้ร้อยละ 35.9 โดยเมื่อเรียงลำดับตัวทำนายที่สำคัญจากมากไปน้อย พบว่าการขัดเกลาทางสังคมด้านสื่อมวลชน มีค่าเบต้ามากที่สุด ตามด้วย การขัดเกลาทางสังคมด้านสถาบันการศึกษา การขัดเกลาทางสังคมด้านศาสนา การขัดเกลาทางสังคมด้านครอบครัว และการขัดเกลาทางสังคมด้านเพื่อน ตามลำดับ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าจากวัตถุประสงค์การศึกษาทั้ง 4 ข้อ ของการศึกษาในครั้งนี้ แสดงให้เห็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ภาควิชารัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน โดยนิสิตมีระดับการขัดเกลาทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่นิสิตในสถาบันแห่งนี้มีระดับอุดมการณ์ทางการเมืองอยู่ในระดับสูง โดยพบว่าที่เพศและรายได้ครอบครัวไม่มีผลต่ออุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย แต่อาชีพของครอบครัวที่แตกต่างกันมีผลต่ออุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย นอกจากนี้ การขัดเกลาด้านสื่อมวลชน และการขัดเกลาทางด้านสถาบันการศึกษาเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย อีกทั้งการขัดเกลาทางสังคมในการวิจัยนี้รวมกันสามารถทำนายอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยได้ 35.9 เปอร์เซ็นต์ โดยมีการขัดเกลาทางสังคมด้านสื่อมวลชน เป็นตัวทำนายสำคัญที่มีค่ามากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1.1 ข้อมูลจากผลการศึกษาพบว่านิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน มีระดับการขัดเกลาทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะ ด้านครอบครัว มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับการขัดเกลาทางสังคมด้านอื่นๆ ดังนั้น จึงจำเป็นที่ครอบครัวจะต้องให้ความสำคัญกับเรื่องการเมืองให้มากขึ้น ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสำคัญว่าสถาบันครอบครัวเป็นกลุ่มแรงกดดันที่ควรพัฒนาในเรื่องของการเมืองให้มาก หากการขัดเกลาทางสังคมด้านครอบครัวได้รับการพัฒนามากขึ้นจะช่วยให้ นักศึกษามีการขัดเกลาในภาพรวมที่สูงยิ่งขึ้น

1.2 เมื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล แสดงให้เห็นว่าอาชีพของครอบครัวที่แตกต่างกันจะให้นิสิตมีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน โดยเฉพาะในครอบครัวที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว นิสิตจะมีระดับอุดมการณ์ทางการเมืองมากกว่านิสิตที่มีครอบครัวประกอบอาชีพพนักงานเอกชน และนิสิตที่ครอบครัวที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ จะมีระดับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมากกว่านิสิตที่ครอบครัวประกอบอาชีพเป็นพนักงานเอกชน ข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่าครอบครัวที่ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทให้ความสำคัญหรือความสนใจทางการเมืองน้อย ทำให้สมาชิกในครอบครัวโดยเฉพาะนิสิตมีความคิดเห็นต่ออุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่น้อยกว่านิสิตที่ครอบครัวประกอบอาชีพอื่น ดังนั้นบุคคลที่ประกอบอาชีพพนักงานเอกชนควรหันมาให้ความสนใจการเมืองการปกครองให้มากขึ้น เนื่องจากจะช่วยให้เกิดการตระหนักในเรื่องสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค จะช่วยให้เกิดการพัฒนาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

1.3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการขัดเกลาทางสังคมกับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย สะท้อนให้เห็นว่า การขัดเกลาด้านสื่อมวลชนและด้านสถาบันการศึกษามีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ทางการเมืองของบุคคล ดังนั้น หากบุคคลเลือกเชื้อสื่อที่ไม่มีความเป็นกลางหรือสื่อที่นำเสนอข้อเท็จจริง

ไม่ครบถ้วน อาจจะทำให้บุคคลเกิดความเข้าใจและมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่บิดเบือนไป นอกจากนี้สถาบันการศึกษาก็เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างอุดมการณ์ทางการเมืองให้แก่บุคคล จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันการศึกษาจะต้องให้ความรู้และหลักการที่เหมาะสม และเป็นจริงและถูกต้องกับระบอบการปกครองของประเทศ ซึ่งหากสถาบันการศึกษาไม่ให้ความสำคัญกับประเด็นนี้ก็อาจจะทำให้นักศึกษาไม่ตระหนักและไม่เคารพในสิทธิ เสรีภาพ ของตนเองและผู้อื่น รวมถึงการรู้จักในหน้าที่ของความเป็นพลเมือง

1.4 จากการวิเคราะห์อิทธิพลของการขัดเกลาทางสังคมที่มีต่ออุดมการณ์ทางการเมือง แสดงให้เห็นว่า การขัดเกลาทางสังคมนั้นเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลเกิดอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยผลการวิจัยยังปรากฏว่า การขัดเกลาทางสังคมด้านสื่อมวลชน เป็นตัวทำนองที่สำคัญมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่า อิทธิพลของสื่อสามารถชักนำหรือโน้มน้าวบุคคลให้มีทัศนคติหรือมีความเชื่อทางการเมืองได้อย่างมาก ด้วยเหตุนี้การเลือกรับข่าวสารหรือข้อมูลจากสื่อประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น Social media หรือ โทรทัศน์ วิทยุ นิสิตจำเป็นต้องมีการกลั่นกรองและใช้วิจารณญาณในการเสพสื่อเหล่านี้ เนื่องจากสื่อมวลชนนั้นมีผลต่ออุดมการณ์ทางการเมืองของบุคคลได้มากที่สุด ผลการวิจัยนี้ยังบ่งชี้ให้เห็นว่า อิทธิพลของสื่อมีผลอย่างมากต่อมุมมองทางการเมืองของนักศึกษา ดังนั้นแล้วสื่อจำเป็นต้องมีจริยธรรมและความเที่ยงตรงในการให้ข้อมูลแก่ประชาชนด้วยเช่นกัน เพราะไม่เช่นนั้นหากสื่อมีการนำเสนอข้อมูลที่ไม่เหมาะสมอาจจะส่งผลกระทบต่อปัญหาสังคมได้เช่นกัน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 นอกจากที่จะศึกษาระดับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาในครั้งต่อไปควรทำการศึกษาในเรื่องของการรับรู้ในบทบาทของการเป็นพลเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะช่วยให้เห็นภาพเกี่ยวกับทัศนคติของนิสิตได้กว้างมากยิ่งขึ้น และอาจทำการศึกษาเปรียบเทียบอุดมการณ์ทางการเมืองกับนิสิตนักศึกษาจากสถาบันการศึกษาอื่น ๆ

2.2 การศึกษาครั้งต่อไปผู้วิจัยควรศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเข้ามาประกอบการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้สามารถเข้าถึงข้อมูลในเชิงลึกเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยอาจจะเป็นการสังเกต การสัมภาษณ์ หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มตัวอย่าง วิธีการนี้จะทำให้ได้มุมมองที่หลากหลายและเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ในเชิงลึกมากขึ้น

2.3 การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาที่มีต่ออุดมการณ์ทางการเมืองในรูปแบบอื่น เช่น อุดมการณ์ทางการเมืองแบบกึ่งประชาธิปไตย หรืออุดมการณ์ทางการเมืองแบบเผด็จการ เพื่อสามารถขยายองค์ความรู้ ทำการเปรียบเทียบ และนำผลการวิจัยที่ได้เป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาการระบอบการปกครองที่เหมาะสมกับสังคมในอนาคตต่อไป

2.4 การศึกษาครั้งต่อไปสำหรับคำถามในแบบสอบถามควรพิจารณา ตรวจสอบเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ทางสังคมศาสตร์ให้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- งามตา วรินทร์านนท์. (2536). *ลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของบิดามารดาที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2515). *อุดมการณ์ทางการเมืองไทย, ในอุดมการณ์ในสังคมไทย, สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2517). *การเมืองรัฐศาสตร์การเมืองของโลก*. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2519). *ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์ กับการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: พิชเนศ.
- ปภาณี ฐิตวิวัฒนา. (2523). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- พิพัฒน์ แสนปารี. (2560). การใช้อำนาจแบบเผด็จการกับการใช้อำนาจแบบเสรีนิยมประชาธิปไตย. *วารสารศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่*, 2(2), 37-40.
- มัลลิกา บุนนาค. (2548). *สถิติเพื่อการวิจัยและตัดสินใจ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2524). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊ค.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2546). *อุดมการณ์ทางการเมืองและการพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2538). *การวิจัยการตลาด (ฉบับมาตรฐาน)*. กรุงเทพฯ: ไดมอนด์ อิน บิสซิเนส เวิร์ล.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). *เยาวชนกับการมีส่วนร่วมพัฒนาประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สิทธิโชค วรรณสันติกุล. (2549). *จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- สุนีย์ ภรณ์วลัย. (2548). *การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างในเชิงลึก*. กรุงเทพมหานคร: Openbooks.
- สุวิมล ติรกานนท์. (2548). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ แนวทางสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภัตรา สุภาพ. (2541). *จับใจคน จับใจงาน (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- อมร รักษาสัตย์, และคณะ. (2539). *ประชาธิปไตย อุดมการณ์ หลักการ และแบบอย่างการปกครองหลายประเทศ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences* (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Hair, J. F., Black, W. C., & Babin, B. J. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective*. NJ: Pearson Prentice-Hall.
- Karl Popper. (1902). *Philosophy of Science*. NY: Cambridge University Press.